

י"ז סיון תשע"ב
07 יוני 2012
תיק מס' 71055

פסק דין - ערבים לתביעת הגדלת מזונות

בעניין שבין

התובע

גרוש ואב לילדה

הנתבעים

זודים של הגרושה, שהיו ערבים לטובת הגרוש

א. תמצית העובדות

התובע התגרש מאשתו, בשנת תשס"ג, 2003.

במסגרת הסכם הגירושין, נקבעו דמי מזונות לבתם היחידה. על פי המוסכם, משעה שתגיע הבת לכיתה א, יהיו המזונות בשיעור של 1,200 ₪ לחודש עם מנגנון הצמדה (מחצית מדד המחירים, ומחצית תוספת היוקר).

עוד נקבע בהסכם שהאישה מתחייבת שלא לתבוע את הבעל להגדלת המזונות.

בנספח א' להסכם, שכותרתו "כתב ערבות" ושנחתם ב- 2003, התחייבו שני הנתבעים דין "ביחד וכל אחד לחוד", לשפות את התובע דין "בכל סכום שיפסק כנגדו להגדלת מזונות הילדה, ובכל ההוצאות שיגרמו לו עקב התביעה האמורה, לרבות הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד".

בשנת 2009, פנתה גרושת התובע לבית המשפט, בתביעה להגדלת מזונות הילדה. ביוני 2009 נקבעו מזונות זמניים בשיעור של 2,000 ₪. בפסק דין שניתן ביום 7 בינואר 2010, נתנה השופטת תוקף של פסק דין להסכמת הצדדים על פיה יתחייב הבעל במזונות בשיעור של 2,500 ₪ לחודש.

ב. התביעה:

תביעת התובע כלפי הערבים היא למימוש התחייבותם בכתב הערבות. דהיינו תשלום ביחד ולחוד של 1,300 ₪ בחודש. הן על החודשים שחלפו בהם שילם את המזונות המלאים, והן במהלך השנים הבאות. סיכום התביעה כפי שהוגש על ידי התובע הינו:

1. תשלום מיוני 2009 (מתן המזונות הזמניים) ועד קביעת המזונות הקבועים בדצמבר 2009.

$$= 800 * 7 = 5,600 \text{ ₪}$$

2. מינואר 2010 (עת נקבעו מזונות קבועים בסך של 2,500 ₪) ועד דצמבר 2011 תשלום של 1,300 ₪ לחודש.

$$= 1,300 * 24 = 31,200 \text{ ₪}$$

= 15,080 ₪

3. הוצאות טרחה, בתוספת מע"מ כחוק 13,000 ₪

ג. טענות ההגנה

ב"כ הנתבעים טען בבית הדין בעל פה, והרחיב את הדברים בכתב ההגנה ובסיכומים, שיש לדחות את התביעה לחלוטין, לאור מכלול של שיקולים. הדברים נכתבו בפירוט רב ונציין אותם רק באופן תמציתי. ב"כ הנתבעים טוען מספר טענות לגבי תוקפה של התחייבות מראשיתה, ובנוסף טוען שאף אם ההתחייבות תקפה, לא התקיימו התנאים למימושה, וכדלהלן.

הסיבות מחמתן לטענת ב"כ הנתבעים, אין תוקף להתחייבות שבהסכם השיפוי הן:
א. לא נעשה קניין:

התובע טוען שאין מדובר בערבות בה אין צריך קניין, אלא בהתחייבות כספית, ובנדון דידן לא נעשה קניין. אין מדובר בערבות, שכן האשה עצמה כלל לא התחייבה לשפות את הבעל אלא רק הנתבעים דידן. הראיות לכך שלא נעשה קניין הן שהעניין לא נזכר בפרוטוקול הדין של בית הדין, לא בהחלטת בית הדין ואף לא במסמך עצמו ובחתימות הדיונים שאישרו שההסכם נחתם בפניהם.

לטענת הנתבעים, אין גם לתת לחתימה על ההסכם תוקף מדין סיטומתא, מנהג הסוחרים, כיוון שהמנהג בישראל הוא שלא לתת תוקף להסכמי שיפוי לתביעת מזונות.

ב. ההתחייבות לוקה באסמכתא, בהתחייבות בדבר שאינו קצוב, והיא גם התחייבות בלשון תנאי:

לביסוס טענת האסמכתא, טוען ב"כ הנתבעים שהם כלל לא ידעו שהתחייבות של האם אינה תקפה מבחינה חוקית, ושיש לה את האפשרות לתבוע בשם הילדים, על כן חשבו שכלל לא יתבעו על עניין זה. והוסיף עוד, שהוי כהתחייבות בלשון תנאי, שהוי אסמכתא.

בסעיף 17 לסיכומים, טוען עוד ב"כ הנתבעים, שיש להסתפק האם בית הדין בפניו נחתמה הערבות, דינם כב"ד חשוב, שיש בו לבטל אסמכתא, משום שאינו ב"ד החשוב שבעיר.

בעניין דבר שאינו קצוב, לטענת הנתבעים, רשאי אדם לומר קים לי כדעת הרמב"ם (מכירה יא, טז) והובא כדעת י"א בשו"ע. ובוודאי כאן שהוי ערבות על דבר שאינו קצוב.

כאמור, לעיל, טוען ב"כ הנתבעים, שגם אם יידחו כל הטענות לעיל, הרי גם אם הייתה התחייבות, לא מתקיימים תנאים למימושה:

א. התחייבות הבעל לתשלום 2,500 ₪ היתה מרצונו, ולא בפסק דין.

על פי הסכם הערבות, החיוב הוא רק במצב בו נפסק כנגד הבעל חיוב, כאן הבעל חייב עצמו בהסכמה.

ב. יש לתבוע את החייב ורק לאחר מכן את הערב.

הן על פי דין תורה, והן על פי חוק הערבות, יש לתבוע את החייב העיקרי ורק לאחר מכן את הערב. התובע לא תבע כאן את האישה שהיא לטענת הנתבעים, החייב העיקרי.

ד. תשובת התובע לטענות הנתבעים:

בתשובה לכתב התביעה, משיב ב"כ התובע לטענות ההגנה בצורה נרחבת, ואנו נביא רק את תמצית הדברים.

ביחס לתוקפה הראשוני של ההתחייבות, טוען התובע שיש לתת תוקף להתחייבות מעצם זה שיש פסק דין שנותן לה תוקף.

לגופן של הטענות ההלכתיות, משיב ב"כ התובע, בכמה אנפי, שאין צורך להביאם בשלב זה.

ביחס לטענה שמדובר על חיוב בהסכמה, שאינו מפעיל את ההתחייבות, השיב ב"כ התובע, שבמסגרת הדיון לא היתה לתובע ברירה אלא להסכים להצעת השופטת להתחייב לסכום זה של 2,500 ₪. אילו היה מסרב להצעה, מן הסתם היה בית המשפט מחייב אותו בסכומים גבוהים יותר, ואז היתה עומדת כנגדו טענה – מדוע לא הסכים להצעת השופטת. בסיטואציה כזו, אין מדובר על הסכמה מרצון, אלא על מעין כפיה של השופטת. בדיון הוסיף וטען ב"כ התובע, כי פעל על פי עקרון וחובת הקטנת הנזק.

ביחס לטענה שיש לתבוע את הערב תחילה, טוען ב"כ התובע, שמתוך כתב הערבות מוכח שהערבים התחייבו לתשלום גם ללא תביעת האישה, שהרי היא כלל לא התחייבה התחייבות כספית לשיפוי הבעל.

עוד טען התובע, וביסס דבריו מתוך פסיקת בתי המשפט, כי בתי המשפט אינם נוהגים לבטל הסכם שיפוי מן הסוג שלפנינו, משום שלא האם התחייבה לשפות את הבעל, אלא אדם אחר. גם בהסכמי שיפוי של האם, אין ביטול מוחלט של ההתחייבות, אלא דחייה של מימושה, עד שתעשיר.

דיון

ה. תוקפה של ההתחייבות – פגמים הלכתיים.

ב"כ הנתבעים, האריך להטעים שההתחייבות אינה תקפה מכמה סיבות כאמור. עמדתנו היא, שדין של כל הסיבות להדחות, לאור העובדה שהסכם השיפוי אושר בבית הדין הרבני.

הסכם הערבות, היווה בסיס להסכמת התובע למתן הגט, ועל כן בית הדין קובע בהחלטתו:

מאשרים את הסכם הגירושין בין הצדדים ואת כתב הערבות המצורף להסכם ונותנים לו (כך במקור – ס.ל.) תוקף של פסק דין.

מעתה אין מקום לטענות כאלה ואחרות ביחס לתוקפה של ההתחייבות שבכתב הערבות, מכמה סיבות:

א – כלל נקוט בדינו "בית דינא אחר בית דינא לא דייקיי" (בב"ב קלח ע"ב). וכבר כתב הרמב"ם (הלכות עדות פרק ו) לעניין שטר שכתבו בית דין שהוא מקויים:

ולעולם אין בית דין בודקין אחר בית דין אחר אלא מחזיקין אותו שהן בקיין ולא יטעו.

כך גם בנדון דידן, למרות שבית הדין לא ציין את העובדה שנעשה קניין על ההתחייבות, חזקה שעשו את הדבר בדרך התקפה על פי ההלכה.

שנית – הפגמים עליהם הצביע התובע, אסמכתא, דבר שאינו קצוב או כל טעם אחר – הם פגמים הנוגעים לגמירות הדעת של המתחייב.

כאשר אדם מתחייב את אותן התחייבויות ויודע שבית הדין נותן להם תוקף של פסק דין, הרי ודאי גומר בדעתו להתחייב באותן התחייבויות. וכך כתבו בפסקי דין רבניים חלק י פס"ד בעמוד 365 :
דבר שאדם מתנה עם חבירו בדרך קנס, הוי בזה ריעותא דאסמכתא, אבל אם נעשה בבית דין ליכא בזה משום אסמכתא.

זאת ועוד, ניתן לומר, שעם מתן תוקף של פסק דין להתחייבות הנתבעים, נוצר יסוד אחר של חיוב. מעתה, המחייב הוא עצם פסק הדין ואין הדבר תלוי בגמירות דעת המתחייבים. המתחייבים קבלו עליהם את פסקו של בית הדין, ומשבית הדין פסק יסוד החיוב הוא פסיקת בית הדין ולא גמירות הדעת שבשעת ההתחייבות.

באחרונה – ב"כ הנתבעים, מאריך ומדגיש את ההסתמכות על טענת קים לי. אך, כיוון שניתן להסכמה שבין הצדדים תוקף של פסק דין, שוב לא ניתן לטעון קים לי. כך עולה מפסק הדין של בית הדין הרבני (פסקי דין רבניים חלק ט פס"ד בעמוד 226), המתייחס לטענת התחייבות בדבר שאינו קצוב:

וההסבר לכך הוא כי טענת קים לי נשמעת רק כשבית הדין צריך לפסוק ולהוציא פסק דין נגד צד אחר, והואיל וההלכה שנויה במחלוקת בלי מסקנה ברורה, הרי מזכותו של הצד לטעון קים לי כדעת הפוסקים שההלכה עומדת לצדו וביה"ד מנוע מלפסוק. אך שונה הדבר בנידון כמו דידן שהצדדים בעצמם חותמים על התחייבות שיש לה תוקף של קנין אלא כדי לתת לקנין זה יתר תוקף וכדי להקל על ביצועו מבקשים מביה"ד את אישורו כי להסכם זה יש תוקף של פסק דין ולאור בקשתם ורצונם הטוב משניהם גם יחד ניתן בזמנו האישור, לכן יש לראות בזה כי ביה"ד גמר את מלאכתו ואין להזדקק לדון בדבר ולהוציא פסק דין חדש נגד הצד השני מטעם טענת קים לי, כי הרי גם מזכותו של הצד השני לטעון קים לי כאלו הפוסקים עומדים לצדו, וביה"ד מנוע מלהתערב אלא להיות בבחינת שב ואל תעשה.

נציין עוד, שבית הדין נוטה לדחות את הטענה עצמה, וזאת למרות פסקו של הרב עובדיה יוסף, וז"ל:

אכן עיי יביע אומר ח"ג חו"מ סי' ד' להרב הראשי הגרשלי"צ שליט"א, שהרחיב את היריעה לגבי התחייבות בלתי קצובה, ומסקנתו שמזכותו של הצד לטעון קים לי כדעת הרמב"ם, אך כפי שהסברנו הרי המקובל שעריכת הסכם בזמנו כמוהו כדין סיטומתא ועל ידי חתימה על חוזה נגמרים עניינם ועיסקות בסכומים גדולים וכל צד רואה את החוזה וההסכם כחלטי ביותר שאינו ניתן לחזרה ולחזרה.

לסיכום עניין זה – התחייבות הנתבעים תקפה על פי ההלכה, ואין לערער עליה.

1. תוקפה של ההתחייבות על פי החוק.

בתי המשפט לדורותיהם, דנו בתוקפם של הסכמי שיפוי בהסכמי גירושין. השאלה האם יש לראות בהסכמים אלו, הסכמים הנוגדים את תקנת הציבור. ב"כ הנתבעים טען, שההלכה לכך היא שאין תוקף להתחייבות זו מטעם סיטומתא. לאור האמור בפרק הקודם, טענה זו אינה רלוונטית.

עם זאת, אנו רואים מקום לדון בטענה של פגיעה בתקנת הציבור, מכמה טעמים: ראשית, יש לדון האם בסמכות בית הדין, לבטל התחייבות שיש בה פגיעה בתקנת הציבור, מכח דינא דמלכותא, או מכח סמכות בית הדין שניתנה בהסכם הבוררות, לדון בין לדין ובין לפשרה על פי שיקול דעתו. שנית, עשויה להיות השלכה לשאלה זו גם על תוקף הכרעתנו מכוח חוק הבוררות.

סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי) קובע:

חוזה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או סותרים את תקנת ציבור – בטל. בתי המשפט דנו בטענה, שהסכם השיפוי סותר את תקנת הציבור, בכך שיש בו פגיעה עקיפה בילדים, אשר תקנת הציבור היא להגן עליהם. הפגיעה היא בכך, שהסכם שיפוי בו מתחייבת האם לשפות את האב על חיובי מזונות שיחויב יוצר לאם ניגוד אינטרסים בין האינטרסים האישיים שלה, בין חובותיה כאפוטרופסית. בהיותה האפוטרופסית של הילדים הקטנים, חובתה לדאוג לצרכיהם ובמסגרת זו, לתבוע מן האב תשלום מזונות מלא, כפי חובתו על פי הדין והמנהג. אך, כאשר יודעת האם שאם יפסקו מזונות כנגד האב תצטרך היא לשלם לאב את אותם סכומים חדשים שנקבעו (מעבר לאמור בהסכם הגירושין), הרי היא נמנעת מלתבוע את האב לעמוד בחובתו ההלכתית והמשפטית לתשלום מזונות מלא של הילדים. נמצא אם כן, שהסכמי השיפוי פוגעים במימוש זכויותיהם של הילדים – וזו פגיעה בתקנת הציבור. בתי המשפט נקטו גישות שונות בעניין. פסקי הדין המנחים בעניין הם פסק הדין של בית המשפט העליון ד"נ 4/82 קוט נ' קוט, פ"ד לח (3) 197 ופסק הדין ע"א 4262/96 וואיה נ' וואיה פ"ד נא (5), 231. ניתן לומר, שבעוד שבפסק דין קוט, הנטיה היתה לתת להסכמי השיפוי תוקף, ולפי הנסיבות לעכב את חיוב האשה בתשלום חיוביה "עד שתעשיר", החל מפסק דין וואיה, הנטיה של בתי המשפט היא שלא לתת תוקף להסכם שיפוי של אשה – אם הילדים, כלפי בעלה. סקירה של הגישות ניתן למצא בין היתר בתמ"ש 24590/98 בפסק דינו של השופט בן ציון גרינברג. השופט גרינברג מציע גישה על פיה, חזקה שהסכם השיפוי פוגע בטובת הקטין – ועל כן הוא בטל בשל פגיעה בתקנת הציבור, אך אם יוכיח האב שהסכם השיפוי המסוים, בשל הנסיבות הקונקרטיות אינו פוגע בקטין – יהיה תוקף להסכם. נציון, שכאשר בית המשפט קובע כי אין תוקף להתחייבות האם לאור הפגיעה בתקנת הציבור, גם הערבים אינם חייבים בחובה – שאם אין חייב, אין גם ערב.

לדעת בית הדין, בנדון דידן, אין מקום לראות בהסכם משום פגיעה בתקנת הציבור, וגם לא פגיעה בקטינה, בתו של התובע.

בהסכם הערבות דידן, אם הקטינה, אינה מתחייבת בשיפוי הבעל כלל, אלא רק הנתבעים דידן. כפי שציין ב"כ הנתבעים, אם יחויבו הנתבעים, הם לא יוכלו להיפרע מן האם (ב"כ הנתבעים ציין עובדה זו, על מנת להסביר שאין כאן ערבות רגילה ועל כן צריך קניין). על כן, התחייבות הערבים אינה יוצרת ניגוד אינטרסים משמעותי בין האחריות של האישה לייצג את הצרכים של הבת, לבין האינטרסים האישיים שלה, ובנוסף, חיוב הערבים בדין אינו פוגע במקורות ההכנסה של הבת.

אכן, ניתן לומר, שבאופן עקיף אם יודעת האשה שקרובי משפחתה יצטרכו לשאת בעול, היא אינה ממהרת לתבוע את בעלה. מאידך יש לבחון את משקלה של השפעה כזו או אחרת, אל מול המחיר של ביטול גורף של הסכמי שיפוי. עמידה בחוזים גם היא אינטרס ציבורי. בנוסף, קיומם של הסכמי שיפוי (שאינם פוגעים בילדים) מהווים כלי מרכזי בהגעה להסכמי גירושין. דחייה מוחלטת של הסכמי שיפוי ובעיקר ביטול הסכמים שכבר נחתמו, בסופו של דבר, עשויים לגרור תוצאות חמורות יותר (וראו בעניין זה פסק דין של בית הדין הרבני הגדול 803424/2, מיום יד בטבת תשע"א, פורסם באינטרנט: <http://www.rbc.gov.il/judgements/docs/508.doc>).

נציין, שמגמות עיקריות בפסיקת בתי המשפט, לא חששו להשפעות עקיפות ולא פסלו באופן גורף הסכמי שיפוי. לדוגמה, גישת השופט ברק – חיוב "לכשתעשיר" מתעלמת מההשפעה העקיפה של חיוב עתידי על האם. כמו כן, גם בפסיקות מאוחרות, הגישות הבוחנות באופן ספציפי האם הבת נפגעת מקביעת השיפוי (השופט ב"צ גרינברגר), מתעלמת מכך שאם אינך מבטל לחלוטין את האפשרות לכרות הסכם שיפוי, לעולם יש השפעה קלה על מערכת השיקולים של האם.

נכון לציין עוד, שבנדון דידן, למרות שהמזונות שנקבעו בהסכם הם נמוכים מהמקובל, אין מדובר בפער קיצוני. על כן לא ניתן לטעון, שכל ההסכם הגירושין פוגע באופן מהותי בקטינה, ועל כן הוא חסר תוקף מיסודו. **לסיכום, אין בהסכם השיפוי המדובר בעניינו, או גם במימוש, משום פגיעה בטובת הבת או בתקנת הציבור.**

2. האם מתקיימים התנאים לגביית החוב

ב"כ הנתבעים טען, שגם אם ההתחייבות תקפה, לא מתקיימים התנאים שבה, ונתן טעם נוסף ביחס לנתבעת מס' 2 שאין לגבות ממנה חובות (מעצם היותה אישה נשואה).

1. גביה מן הערב לפני הגביה מן החייב.

טען ב"כ הנתבעים – על פי החוק וההלכה, יש לתבוע את החייב ורק לאחר מכן, אם לא צלחה התביעה, יש לגבות מן הערב.

טענה זו נדחתה. ברור מן ההסכם, שהאישה כלל לא התחייבה לשפות את הבעל במצב בו תתבע מזונות עבור ילדתה. הנתבעים הם ערבים לכך שאם האישה תפעל בניגוד להתחייבותיה, הם יישאו בתוצאות. אכן, מדובר אם כן בהתחייבות בתנאי. הבהרנו שעל פי פסק הדין שניתן זה מכבר ההתחייבות נעשתה כדין, על כן אם התקיימו התנאים - יש לחייב את המתחייבים.

2. פסק הדין של בית המשפט ניתן בהסכמה.

עוד טען ב"כ הנתבעים, שהחייב הוא רק במצב בו נפסק כנגד הבעל חיוב. כאן הבעל חייב עצמו בהסכמה. ב"ה התובע טען, שאין זו הסכמה, אלא אילוץ של השופטת, ואילו לא היה מסכים, מן הסתם היה מתחייב בתשלומים גבוהים יותר.

על מנת לדון בטענה זו, עלינו להזדקק ללשון הסעיף בו נקבעו תנאי החיוב של הנתבעים:

2. היה ובניגוד לאמור לעיל, תגיש האם תביעה להגדלת מזונות הילדה, בין אם התביעה הוגשה על

ידי האם ובין אם הוגשה התביעה על ידי גוף, רשות, מוסד ו/או כל מי שיש לו ו/או תהא לו

נגיעה לדבר, כי אז, מתחייבים אנו – כולנו ביחד וכל אחד לחוד – לשלם לאב לאלתר ו/או להחזיר לאב ו/או לשפותו מיידית בכל סכום שיפסק כנגדו להגדלת מזונות הילדה, ובכל ההוצאות שיגרמו לו עקב התביעה האמורה, לרבות הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד. אין חולק על העובדות, שפסק השופטת למזונות התבסס על הסכמה שבין הצדדים, אשר הושגה לבקשת השופטת. שופטת בית המשפט, נתנה להסכמות תוקף של פסק דין.

לדעתנו, בעניין זה, יש לקבל את טענת ב"כ הנתבעים באופן חלקי. צודק ב"כ הנתבעים, שפסק דין שניתן לאור הסכמה של התובע, אינו יכול לחייב את הנתבעים. שהרי, כשם שהתחייב התובע לתשלום של 2,500 ₪, יכול היה להתחייב בלא קושי לתשלום של 3,500 ₪ או גם 4,500 ₪ ויש להניח שגם להסכמה זו היה בית המשפט נותן תוקף של פסק דין. בדרך זו, לכאורה יכול היה לחייב את הנתבעים בסכומים לפי שיקול דעתו. הדבר מופרך, ועל כך ברור, שלא על פסק דין שניתן בדרך הזו התחייבו הנתבעים בכתב הערבות עליו חתמו. נציין שהתובע גם בחר שלא לערב את הנתבעים בהליך תביעת המזונות כנגדו.

מאידך, כפי שציין התובע בהקשר אחר, התחייבות הנתבעים בהסכם הבוררות, מתייחסת גם ליסודות חיוב נוספים: **"ובכל ההוצאות שיגרמו לו עקב התביעה האמורה, לרבות הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד"**. אמור מעתה, הנתבעים התחייבו לשפות את התובע גם עבור הוצאות שיגרמו לו עקב התביעה, ולא רק על חיוב המזונות שיפסק עליו באופן ישיר.

עדיין יש להגדיר, מהם ההוצאות שנגרמו לו. האם, כפי שתיארנו לעיל אילו היה מתחייב לתשלום של 4,500 ₪ לחודש היינו אומרים שאלו הוצאות שנגרמו לו עקב התביעה? ודאי שלא, שכן הוא גרם לעצמו! על מנת לעמוד על היקף ההתחייבות הכלולה במילים: **"ובכל ההוצאות שיגרמו לו עקב התביעה האמורה"**, יש לקבוע, איזה חיוב הושת על התובע מעצם הגשת התביעה, ולא מכוח הסכמתו כלל. דומה, שהתשובה היא הסכום המינימאלי אותו ברור שבית המשפט היה מחייב אותו לשלום לביתו לחודש. סכום זה הרי הוא בגדר: הוצאות שנגרמו לו עקב התביעה האמורה. גם אם יש מקום להסתפק בפירוש לשון השטר, הרי שיד בעל השטר על התחוננה והמוציא מחברו עליו הראיה (ראה נתיבות המשפט חידושים סימן עא, ס"ק ח: "ואם הוא לשון שיש להסתפק בו, יד בעל השטר על התחוננה והמוציא מחברו עליו הראיה. סמ"ע [סק"ז] וש"ך [סק"ט]"). על כן, במקום ספק יש לפרש את התחייבות שבשטר בצורה מצומצמת.

קשה לקבוע מסמרות בעניין שיעור הסכום שנובע באופן ברור מן ההתחייבות האמורה, אך ניתן לראות במזונות הזמניים שנקבעו לבת בתאריך 28/10/2009, בסך 2000 ₪ צמוד למדד המחירים לצרכן, ביטוי לסכום מינימאלי שבית המשפט היה מחייבו כמעט בלא ספק. סכום זה גם קרוב לסכומים המינימום הנהוגים למזונות כולל השתתפות במדור.

קודם לקביעת סכום החיוב שמוטל על הנתבעים, נתייחס להיבט נוסף.

ח. מזונות התובע על פי הסכם הגירושין – צמודים.

חשוב לציין, שעל פי הסכם הגירושין, מזונות הבת צמודים, וזה לשון סעיף 11 להסכם:

11. אחת ל - 6 חדשים, החל ממועד סדור הגט בין הצדדים, יוצמד סכום המזונות למחצית מעליית מדד יוקר המחיה במהלך תקופתה 6 חדשים הנ"ל, ומחצית מתוספת היוקר שתשולם לשכירים לאב במהלך תקופת ה-6 חדשים הנ"ל, אם תשולם. בהגיע הילדה לכיתה א', יופחת סכום המזונות לסך 1,200 ₪ כמפורט בסעיף 9 לעיל ומאותו מועד יוצמד סכום המזונות כמפורט בסעיף זה. בהגיע הילדה לגיל 18 שנים, יפסק חיוב המזונות עבורה מאליה ללא צורך בכל הליך כל שהוא.

על פי ההסכם, יש להצמיד את הסכום של 1,200 ₪ למחצית ממדד המחירים לצרכן + מחצית מתוספת היוקר שתשולם לשכירים...., אם תשולם.

הצמדה למחצית מדד יוקר המחיה, בתקופה זו, מעמידה את סכום המזונות על כ- 1,315 ₪. אכן, החלק השני של ההצמדה – מחצית מתוספת היוקר – כמעט איבד את משמעותו. שכן מאז מרץ שנת 2004 כלל לא משולמות תוספות יוקר (על פי ההסכם התקף בין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, לבין ההסתדרות, תשולם תוספת יוקר, רק במצב בו האינפלציה השנתית תעלה על 4.5%). מחצית מתוספת היוקר, מוסיפה על הסכום סך של 12.60 ₪ בלבד [החישוב על פי מחשבון חילן טק - <http://www.hilan.co.il/calc/CostOfLivingAllowanceCalculator.aspx>].

לכאורה העניין מעורר שאלה, האם לכך התכוונו הצדדים. מצד אחד – ההסכם מתייחס באופן מפורש לכך שיתכן שלא תהיה תוספת יוקר – "אם ישולם". מצד שני, באותה עת, נהגה תוספת יוקר כדבר שבשגרה, ורק לאחר למעלה משנה נפסקה הפרקטיקה של מתן תוספת יוקר במשק – ושמה לא על דעת כן הוסכם על הצמדה לתוספת היוקר. למעשה, כיוון שמדובר על הפרשי הצמדה לא גבוהים, אין מקום לטענת טעות ולפרשנות ההסכם בשונה מן המפורש בו.

לסיכום, הסכום בו חייב התובע על פי הסכם הגירושין נכון להיום הוא 1325.20 ₪.

ט. חישוב הסכום לתשלום

כאמור, הנתבעים צריכים לשלם את הפער בין הסכום שהתובע חייב בתשלום על פי ההסכם (הצמדה לחצי מדד + מחצית תוספת יוקר), לבין הסכום שנקבע בפסק הדין – 2000 ₪ **צמוד למדד** (עדכון כל שלושה חודשים).

התובע יגיש תחשיב מדויק של הסכומים לתשלום, על פי הכרעת בית הדין, תוך 14 יום. לנתבעים ינתנו 7 ימים להגיב על התחשיבים.

י. האם ניתן לגבות מנתבעת 2 בהיותה אישה נשואה?

ב"כ הנתבעת טען, שאין לגבות מן הנתבעת מס' 2, שהיא אישה נשואה ונכסיה משועבדים לבעלה. ראשית יש להבהיר, שטענה זו אין מתייחסת לעצם חיובה של הנתבעת מס' 2, אלא לזכות לגבות ממנה. למעשה מדובר בטענה שאסור לגבות ממנה, כיוון שגביה ממנה היא פגיעה בזכויות של בעלה.

שנית נציין, שחיוב שני הנתבעים, הוא 'ביחד ולחוד', כך שאם לא ניתן לגבות מן הנתבעת מס' 2, אזי התובע מס' 1 ישלם את הסכום כולו. בנוסף, בתקופתנו, בדרך כלל ניתן לגבות מן האישה, שכן היא נושאת ונותנת בתוך ביתה, ויש לה נכסים כספיים שבעלותה ובשליטתה (חשבון משותף), ואף מעשה ידיה פעמים רבות הינו בגדר העדפה של ידי הדחק. למרות שכאמור, על פניו, אין לקבל טענה זו של ב"כ הנתבעת, ביה"ד מוכן יהיה לדון בטענתה, אם תראה הנתבעת שאין לה כל ממון שע"פ ההלכה ניתן לגבות ממנו את החיובים בהם חייבה עצמה. לכן בית הדין יקצוב זמן לנתבעת מס' 2, בו תוכל לבקש שבית הדין יקבע שאסור לגבות ממנה כיוון שאין לה כל ממון שע"פ ניתן לגבות ממנו את החיובים בהם חייבה עצמה. בעניין זה, יהיה הנתבע מס' 1 משיב גם כן (כנגד הנתבעת מס' 2).

יא. חיוב בהוצאות משפט

התובע תבע תשלום הוצאות הן עבור ההליך שהתקיים בשעתו בבית המשפט למשפחה, והן עבור ההליך הנוכחי. וכאמור, בהסכם הערבות, התחייבו הנתבעים במפורש, לשלם גם עבור הוצאות משפט. לדעתנו, יש לפרש את החיוב האמור בסעיף רק ביחס להוצאות משפט שבהליך שהתקיים בבית המשפט לענייני משפחה, ולא ביחס להליך דנן. ההליך דנן, לא התקיים בעקבות התביעה באופן ישיר, אלא נבע ממחלוקת משפטית לגיטימית לגבי חיוב הנתבעים בשיפוי, במקרה המסוים (הסכמה מדעת למזונות). על כן, הדיון בפנינו אינו כלול בהתחייבות המדוברת. אמנם, במסגרת סמכות בית הדין עליה הוסכם בהסכם הבוררות, ניתנה לבית הדין הסמכות לחייב בהוצאות משפט. אך לדעתנו, אין מקום לחייב את הנתבעים בהוצאות המשפטיות של התובע, שכן כאמור יש כאן דיון לגיטימי, ובמיוחד שגם טענות הנתבעים התקבלו באופן חלקי. הנוהג הוא שככלל, ששני הצדדים נושאים בשווה, באגרת בית הדין, וכך נהג גם בנדון דידן.

התובע לא ביסס את טענותיו לגבי הוצאות בהליך המשפטי במסמכים. על המוציא להביא ראיות להוצאותיו (ראו שו"ע חו"מ סימן יד סעי' ה', בסימן שעה סעי' ח ובביאור הגר"א סימן יד ס"ק לב). בית הדין נותן לתובע 14 יום לביסוס התביעה להחזר הוצאות המשפט בקבלות ובמסמכים אחרים. לאחר מכן, יקבע בית הדין את הסכום הסופי לתשלום.

יב. סיכום:

אין לתלות פגם הלכתי בעצם ההתחייבות והיא תקפה. הסכם הערבות בענייננו, אינו פוגע בתקנת הציבור, ובאינטרס של הבת. יש לחייב את הנתבעים בפער בין הסכום בו חייב התובע על פי ההסכם, לבין הסכום שנגרס באופן וודאי על ידי עצם התביעה. הנתבעים חייבים בסכום זה, ביחד ולחוד.

יג. החלטה

1. הנתבעים **שני דודי הגרושה** חייבים ביחד ולחוד לתובע הגרוש סכום של הפער בין 2,000 ₪ (צמוד למדד, נכון למועד קביעת המזונות הזמניים) לבין הסכום בו הוא חייב על פי הסכם המזונות, מידי חודש בחודשו החל מחודש נובמבר 2009, ועד מלאת לבת 18 שנים.
2. לצורך גיבוש הסכום המדויק לתשלום, יגישו הצדדים לבית הדין **תוך 14 יום**:
2.1 תחשיב מדויק של הסכומים לתשלום, על פי העקרונות לעיל.
2.2 התובע יגיש ראיות להוצאתו בפועל בהליך המשפטי שהתקיים בפני בית המשפט בתביעת המזונות.
4. הנתבעים ישתתפו באגרת בית הדין שהוציא התובע בשיעור של מחצית האגרה, וישלמו לו ביחד ולחוד **סך של 316 ₪** (האגרה עמדה על 632 ₪).
5. לנתבעת **21 יום** לפנות לבית הדין, אם תבקש לטעון כי אסור לגבות ממנה את החוב. עליה לתמוך את טענותיה בראיות. על פי שיקול דעת בית הדין, תתקבל החלטה בעניין זה.
6. הסכום הסופי לתשלום, ומועדי התשלום יקבעו בפסק הדין הסופי.
7. פסק הדין ניתן ביום יז בסיוון תשע"ב, 7 ביוני 2012.

הרב סיני לוי

הרב יוסף כרמל, אב"ד

הרב שלמה אישון